latvijas architektūra
Page 1/4

Juillet 2018
Mensuel
Lettonie

LATVIJAS ARCHITEKTŪRA 2018 JUL

DIZAINS / INTERJERS / VIDE / PILSĒTPLĀNOŠANA

BURTNĪCA NR.137
2018. JŪLIJS
PLĀNOT LATVIJU

latvijas architektūra

NEILS BALGALIS GRUPA 93 RAIL BALTICA 1/3 CĒRKSTES MUIŽAS JASMINE GARDEN

4.98€
ISSN 1407-4923

NEILS BALGALIS GRUPA 93 RAIL BALTICA 1/3 CĒRKSTES MUIŽAS JASMINE GARDEN

137

Arhitektūrai nav dzimuma

TEKSTS KRISTĪNE BUDŽE FOTO MANUELES GOTRĀNAS BIROJS

Koloritā franču arhitekte Odile Deka (*Odile Decq*) Venēcijas biennāles priekšatklāšanas dienās rīkoja zibakciju Dārzos, lai pievērstu uzmanību sieviešu diskriminācijas jautājumiem arhitektu profesijā. Uzsaukumu parakstīja apmēram simts arhitektes. Vienā no Dārzu ejām pulcējās vēl vairāk cilvēku un vēdinājās ar papīra vēdeklīšiem kā zīmi sieviešu atbalstam. No malas gan šī akcija izskatījās kā vienkārši viens no paviljonu atklāšanas pasākumiem ar cilvēku drūzmēšanos. Pēc pāris skaļākiem izsaucieniem sapulcējušies izklīda. Viena no uzsaukuma parakstītājām bija arī Odiles Dekas tautiete **Manuele Gotrāna** (***Manuelle Gautrand***). Viņa dzimusi 1961. gadā Marseļā un arhitektes izglītību ieguvusi Monpeljē École Nationale Supérieure d'Architecture. Pēc tam strādājusi vairākos arhitektu birojos Parīzē. Kuri tie ir, arhitekte publiski neatklāj. 1991. gadā nodibināja savu biroju, kuru vada kopā ar partneri Marku Bleisingu (*Marc Blaising*). Viņš atbild par finanšu, līgumu slēgšanas un menedžmenta lietām. Pasaules slavu Manuele Gotrāna ieguva 2007. gadā ar automašīnu zīmola Citroën šovrūmu Elizejas laukos. Tā šeit bija pirmā jaunbūve pēc vairākām desmitgadēm un pirmā ēka Elizejas laukos, ko projektējusi sieviete. Automašīnu salons ir spilgta un uzreiz pamanāma būve, kuras galvenais akcents ir skulpturālā fasāde. Tā tiek saukta arī par stikla origami. Arhitekte fasādi uzskata par filtru starp ārpasauli un ēkas iekštelpu. Tieši šādi ir arī pārējie Manueles Gotrānas projekti - krāsaini, izteiksmīgām formām un nekautri. 2014. gadā Manuele Gotrāna saņēma Gada arhitektes-sievietes titulu. Viņa pateicās par šādu pagodinājumu, bet arī norādīja, ka cerēt nākotnē nevajadzēs piešķirt atsevišķas atzinības sievietēm-arhitektēm. Šī gada sākumā Manuele Gotrāna saņēma Eiropas balvu arhitektūrā. Tās piešķīrēji uzsvēra, ka atzinība nav par mūža ieguldījumu, bet gan pamudinājums turpināt jaunu ideju attīstību un uz nākotni vērstu darbību.

Jūs tikko saņēmāt Eiropas arhitektūras balvu, un visur tiek norādīts, ka starp šīs atzīmības ieguvējiem esat pirmā francūziete un pirmā sieviete.

Es labprāt paliktu pie tā, ka esmu pirmā francūziete, savu dzimumu neuzsverot.

Diskusijas par sieviešu lomu un vietu arhitektu profesijā joprojām sit augstu vilni.

FOTO: STUDIO GAUDIN RAMEY

Ak, tās ir tik garlaicīgas! Es esmu arhitekte, nevis arhitekte-sieviete. Manā arhitektūrā nav nekā feminīna. Arhitektūrai nav dzimuma. Tā ir saistīta ar konkrētu arhitekta personību, nevis dzimumu. Es neesmu vienkārši feministe, kaut gan jāatzīst, ka par savu vietu profesijā man jācīnās vairāk nekā kolēģiem vīriešiem.

Jūs esat arī kritizējusi arhitektūras izglītību, ko saņēmāt Monpeljē. Kā visvairāk mūsdienās pietrūkst arhitektūras izglītībā?

Arhitektūra ir ļoti kompleksa disciplīna un augstskolās nepieciešami pasniedzēji no visdažādākajām specialitātēm. Manuprāt, Francijā trūkst ārzemju viesprofesoru ar īpašu darba vai akadēmisko pieredzi. Ir svarīgi, ka studenti iepazīst pēc iespējas dažādākus piegājienus arhitektūrai. Arhitektūra ir arī ļoti personiska disciplīna. Katram studentam jāatrod savs ceļš, kas ir vislabākais viņa personības pašizpausmei. Ja skola piedāvā tikai vienu ceļu arhitektūrā, ir skumji.

Šķiet, studenti šo problēmu risina, ik pēc pāris gadiem mainot skolas, ceļojot no vienas valsts uz citu.

Jā, jaunajiem arhitektiem ceļot ir ļoti būtiski, iegūt dažādu valstu pieredzi, pēc studijām strādāt atšķirīgos birojos. Bet... svarīgi ir arī apzināties savu nacionālo kultūru un to izmantot kā atbalsta punktu savam ceļam arhitektūrā.

Jūsu mīļākais pasniedzējs arhitektūras skolā bijis tēlnieks.

Nāku no mākslinieku ģimenes, un māksla mani vienmēr ir interesējusi. Es domāju, ka arhitektūra ir gan zinātne, gan māksla, un šo sakarību man atvēra brīnišķīgais tēlniecības profesors. Tas nav viegli - pašam būt mākslinieka un mācīt mākslu arhitektiem, bet viņš attīstīja manu intuīciju. Vēl šajās nodarbībās uz mani būtisku iespaidu atstāja darbs ar materiāliem. Mēs daudz strādājām ar betonu, akmeni un koku. Paši no tiem kaut ko veidojām un eksperimentējām. Tā es ieguvu priekšstatu par materialitāti un attīstīju vēlmi strādāt ar dažādiem materiāliem. Jā, materiāla izvēle manos projektos ir ļoti būtiska arī tagad.

Jūs ļoti rūpīgi strādājot arī pie katras ēkas funkcionālās programmas.

Jā, es pret to izturos ļoti nopietni un programmu vienmēr cenšos uzlabot. Protams, klienti atnāk ar savu iedomāto ēkas programmu, bet viņi parasti par kaut ko neiedomājas, kaut ko aizmirst. Manuprāt, tā ir arhitekta atbildība - uzlabot klienta iecerēto programmu, pilnveidot tās elastīgumu un modularitāti, uzlabot dažādu zonu savienojumus un cilvēku cirkulāciju, ielaist ēkā pēc iespējas vairāk dienas gaismas, radīt pēc iespējas vairāk koplietošanas telpu.

Ko klienti visbiežāk aizmirst paredzēt ēkas funkcionālajā programmā? Kopējās lietošanas telpas?

Jā, klientiem parasti liekas, ka koplietošanas telpas ir ekstra, bet man tās ir katra projekta kodols. Tās ir kā krustojumi, kurus cilvēki vienmēr šķērso, pārvietojoties no vienas zonas uz citu. Tās savieno citas funkcijas, bet tieši šo telpu platības parasti tiek samazinātas pirmās. Manuprāt, tieši tās dod ēkai virsvērtību, rada komfortu un sajūtu, ka tajā gribas palikt.

Pirms vairākiem gadiem (The Guardian) arhitektūras kritiķis Džonatans Glensijs (*Jonathan Glancey*) recenzijā par jūsu projektēto digitālo mākslu centru Théâtre de la Gaîté Lyrique Parīzē rakstīja, ka jūs frančiem tipiski drosmīgi saprecinot vēsturisko ar laikmetīgo.

Es nezinu, vai tas ir kaut kas frančiem īpašs vai arī tas raksturo eiropiešu piegājienu kopumā. Man patīk strādāt ar kultūras piemineklīem. Darbā sajaucas pietāte pret vēsturisko un drosme to mainīt. Jā, mēs, franči, patiesi respektējam vēsturiskos piemineklīus, bet mums arī labi izdodas tos savienot ar laikmetīgo arhitektūru. Mēs esam pieraduši dzīvot senās ēkās un labi pārzinām, kā tās atjaunot laikmetīgā un, es pat teiktu,

FOTO: LUC BOEGLY

Nacionālā dramatiskā teātra Comédie de Béthune piebāve Betūnē (Béthune), 2014.

Biroju ēkas Brädstapeln piebāve uz jumta Stokholmā, 2020.

Dzīvojamās ēkas Cartoucherie Tulūzā, 2017.

inovatīvā veidā. Nepieciešami tikai pāris nelieli pieskārieni. Mums labi izdodas saglabāt līdzsvaru starp seno un jauno. Es nedomāju, ka mums viss senais ir akli jārespektē.

Jūs arī esat drosmīgi izteikušies par pilsētu vēsturiskajiem centriem, ka pašvaldību vadītājiem ir bail pieskarties vecpilsētām, ka tiek mēģināts visu mūsdienīgo arhitektūru izspiest no tām ārā.

Jā, man tas liekas briesmīgi. Ari vecpilsētās ir nepieciešama sava jaunās arhitektūras deva. Tas ir nevajadzīgs kontrasts, ka centrā ir tikai vēsturiskā arhitektūra, bet laikmetīgā ārpus tā. Man pilsētvidē ir svarīga dažādība. Ir svarīgs pārsteiguma moments, ka, ejot pa ielu, redzi blakus vēsturiskai ēkai ko jaunu. Ir būtiski izjust lepnumu par šo savu atklājumu. Pārsteigumi ir absolūti nepieciešami pilsētainavā. Visu laikmetīgo atstāt ārpus vēsturisko centru robežām ir pārāk vienkāršs piegājiens pilsētplānošanā.

FOTO: LUC BOEGLY

Vai franču arhitekti spēj ietekmēt procesus sabiedrībā?
Man liekas, ka Francijā salīdzinājumā ar citām valstīm arhitektiem nav atvēlēta tā labākā vieta, bet situācija pamazām uzlabojas. Tagad strādājam pie jauna Parizes attīstības projekta, un pilsētas pašvaldība uzticas arhitektiem un ļauj uzņemties atbildību. Manuprāt, arhitektiem ir vērts runāt ne tikai par savām ēkām, bet par pilsētu kopumā, par tās iedzīvotāju iesaisti. Tas, protams, nav vienkārši.

Francijā ir projekti, kas pazīstami pēc politiķu vārdiem, kuru laikā tie tapuši, piemēram, Fransuā Miterāna ēkas.
Jā, Francijā politiķiem un pilsētu mēriem ir svarīga loma sabiedrībā. Katram no viņiem ir atšķirīgi mērķi, ko viņi savā vadības laikā vēlas panākt, un tas, manuprāt, ir labi. Dažiem no viņiem ir ļoti skaidrs personisks skatījums par pilsētas vai valsts kopumā arhitektūru, pilsētvidi. Miterāns kā prezidents domāja tikai par atsevišķām skaistām ēkām Parīzē - Luvras piramīdām, Jauno arku, Nacionālo bibliotēku -, bet tagadējais pilsētas mērs fokusējas uz pavisam citām lietām - kā radīt savienojumus starp pilsētas centru un tās apkaimēm, piepilsētu.

Piemēram, Žana Nuvēla Parizes Filharmonija, kas atrodas ārpus pilsētas centra, ir daļa no šī plāna?
Jā, mēs daudz domājam, kā panākt, ka pilsēta kļūst homogēnāka, lai tā būtu policentriska, lai starp dažādām apkaimēm būtu tiklveida savienojumi. Pilsētas iedzīvotāju skaits aug, un ir nepieciešami daudzi jauni mājokļi. Mēs nekoncentrējamies uz milzīgām, ikoniskām būvēm, kaut gan tās celt būtu ļoti franciski.

Viesnīcu, dzīvokļu un tirdzniecības komplekss The Belaroïa Monpeljē, 2018.

Barclays Capital Bank biroju ēka Parīzē, 2011.

FOTO: V. MOLNÁR / FILIZA

Vai piekrītat, ka arhitektūra ir spēcīgs rīks, lai sasniegtu politiķu mērķus?
Jā, protams. Man liekas, ka pilsētu mēriem ir skaists darbs. Viņi ir iesaistīti tik daudzās disciplīnās. Viņi ar saviem lēmumiem būvē pilsētu, var uzlabot to, atjaunot vēsturiskās ēkas, pilnveidot publisko telpu.

Diemžēl dzīvojam terorisma laikā. Eindhovenā Holandiešu dizaina nedēļas laikā Vimijs Mass kādā no diskusijām teica, ka terorisma draudu dēļ mēs publisko telpu vairs nedrīkstam veidot tādu kā agrāk, ka jaunie drošības noteikumi atstāj iespaidu arī uz arhitekta darbu.
Jā, protams, protams. Terorisma draudi ir būtiski mainījuši veidu, kā domājam par arhitektūru. Projektējām kinoteātri Parīzē un pirmo stāvu sākotnēji paredzējām ļoti porozu, plānojām vairākas ieejas. Diemžēl drīkstējām atstāt tikai vienu ieeju ēkā, bet pārējās bija jāslēdz. Terorisma draudi ir atstājuši iespaidu, bet mums jādomā par tālāku nākotni. Manuprāt, šī nedrošā situācija ir īslaicīga, bet arhitektūra pastāvēs arī pēc tās beigām. Es domāju par ēku plānojumu elastīgumu, lai tās spētu izdzīvot vairākus ciklus un būtu lietojamas arī pēc terorisma perioda.